

LATVIJAS UN LIETUVAS ATTIECĪBAS 1918–1940

Izstāde Latvijas Valsts vēstures arhīvā Rīgā, Slokas ielā 16.
Izstādes atklāšana 2004. gada 19. februārī plkst. 16.00

LATVIJOS IR LIETUVOS SANTYKIAI 1918–1940

Parodos atidarymas 2004 m. vasario 19 d. 16 val.
Latvijos Valstybiniame istorijos archyve, Ryga, Slokas 16.

Baltijas valstu pārstāvju sēde. Rīga, 1935. g. 9.–11. dec. LVKFDA, 13725-P
Baltijos valstybių atstovų posėdis. Ryga, 1935 m. gruodžio 9-11 d. LVKFDA, 13725-P

Plakāts (Lietuva). Baltijas Antante. 1934. g. A. Dručkus personiskais arhivs
Plakatas (Lietuva). Baltijos Antantė. 1934 m. A. Dručkaus asmeninis archyvas

Izstādi veidoja

Latvijas Valsts vēstures arhivs (LVVA), Latvijas Valsts kinofotofonodokumentu arhivs (LVKFFDA),
Lietuvos Centrālais valsts arhivs (LCVA), Kauņas apgabala arhivs (KAA),
Lietuvos Literatūras un mākslas arhivs (LLMA)

Parodos rengėjai

Latvijos Valstybinis istorijos archyvas, Latvijos Valstybinis kino, foto ir garso dokumentų archyvas,
Lietuvos Centrinis valstybės archyvas, Kauno apskrities archyvas, Lietuvos Literatūros ir meno archyvas

BALTĪJAS VALSTU KONFERENZE

Baltijas valstu konference.
Bulduri, 1920. g. aug.–sept.
LVKFDA, 10611-P

Baltijos valstybių konferencija.
Bulduri, 1920 m. rugpjūtis–rugsėjis.
LVKFDA, 10611-P

Latvijas un Lietuvas robeža.
Jelgavas apriņķis, Rengē, 1929. g.
LVKFDA, 119919-N

Latvijos ir Lietuvas siena.
Jelgavas apskritis, Rengē, 1929 m.
LVKFDA, 119919-N

1918. gadā, beidzoties Pirmajam pasaules karam, Latvija un Lietuva proklamēja savu neatkarību, kas pastāvēja līdz padomju okupācijai 1940. gada jūnijā. Abas zemes ieņēma savu noteiktu vietu Eiropas valstu vidū.

1918.–1920. gadā Latvija un Lietuva izcīnīja neatkarību bruņotā cīņā, un 1919. gadā abu valstu armijas sadarbojās cīņā pret Sarkanu armiju un Bermonta vāciski-krievisko “Rietumkrievijas brīvprātīgo armiju”. Jau Neatkarības kara gados starp Latviju un Lietuvu nodibinājās diplomātiskas, militāras un saimnieciskas attiecības.

1919.–1925. gadā bija nesekmīgi mēģinājumi panākt Baltijas valstu, Somijas un Polijas savienības izveidi, ko neļāva realizēt sarežģītās Lietuvas–Polijas attiecības, kā arī citas savstarpējās pretrunas. Lietuvas un Polijas konfliktā Viļņas deļ Latvija ieņēma neitrālu nostāju, vairākkārt cenšoties abas puses samierināt. 1934. gadā tika noslēgta Latvijas, Igaunijas un Lietuvas vienošanās par sadarbību (Baltijas Antante), kas izpaudās regulārās diplomātiskās konsultācijās. Abas zemes saistīja cieši saimnieciskie sakari.

Zināma sadarbība 20.–30. gados noritēja starp Latvijas un Lietuvas bruņotajiem spēkiem un paramilitārajām organizācijām, dažādām ministrijām un citām valsts iestādēm. Draudzīgas saites saistīja abu zemju sabiedriskās organizācijas, notika savstarpējas sporta sacensības, ļoti aktīvi bija sakari kultūrā, mākslā un zinātnē.

Latvijā dzīvoja 23–26 tūkst. cilvēku liela lietuviešu minoritāte, bet Lietuvā – 16–20 tūkst. latviešu minoritāte. Abām diasporām bija plašs skolu un organizāciju tīkls, kā arī cieši sakari ar vēsturisko dzimteni.

1940. gada jūnijā līdz ar padomju okupāciju tika iznīcināta abu zemju neatkarība, taču latviešu un lietuviešu tautu ciešie sakari saglabājās un pat pieauga. Turpinājās sadarbība starp trimdas organizācijām Rietumos, nostiprinājās draudzīgie kontakti padomju okupācijas apstākļos. Sākoties cīņai par neatkarības atjaunošanu 80. gadu otrajā pusē, abas brāļu tautas devās tajā kopā, arī atceroties sadarbību, kas saistīja Latviju un Lietuvu līdz 1940. gadam. Šodien, kad Latvija un Lietuva atkal ir neatkarīgas valstis, šī vēsturiskā atmiņa joprojām ieņem nozīmīgu vietu savstarpējās attiecībās.

Lietuvos "Šaulių savienības" delegācijas ierašanās uz Latvijas Aizsargu organizācijas 20 gadu jubilejas svinībām. Rīga, 1939. g. jūn.
LVKFDA, 14288-P

Lietuvos "Šaulių sąjungos" delegācijas atvykimas į Latvijos Aizsargių (gynėjų) organizacijos 20-ties metų jubilėjaus iškilmes. Ryga, 1939 m. birželis.
LVKFDA, 14288-P

Latvijas neatkarības 20 gadu jubilejas svinības sūtniecībā Kauņā. 1938. g. 18. nov.
LCVA, A75-187

Latvijos nepriklausomybės 20-ties metų jubilėjaus iškilmes pasiuntinybeje Kaune. 1938 m. lapkričio 18 d.
LCVA, A75-187

1918 metais, baigiantis pirmajam pasauliniam karui, Latvija ir Lietuva paskelbė savo nepriklausomybę, kuri truko iki sovietų okupācijas 1940 m. birželį. Abi šalis užėmė deramą vietą tarp Europos valstybių.

1918-1920 m. Latvija ir Lietuva iškovojo nepriklausomybę ginkluotoje kovoje, o 1919 m. abiejų valstybių kariuomenės bendradarbiavo kovoje prieš Raudonąją Armiją ir Bermonto vokiečių-rusų "Vakarų Rusijos savanorių armiją". Jau Nepriklausomybės karo metais tarp Latvijos ir Lietuvos užsimezgė diplomatiniai, kariniai ir ūkiniai santykiai.

1919-1925 m. nesėkmingai bandyta sudaryti Baltijos valstybių, Suomijos ir Lenkijos sąjungą, tam trukdė sudėtingi Lietuvos ir Lenkijos santykiai, o taip pat kiti tarpusavio prieštaravimai. Latvija Lietuvos ir Lenkijos konflikte dėl Vilniaus laikėsi neutralios pozicijos, kelis kartus mėgino abi puses sutaikyti. 1934 m. buvo sudaryta Latvijos, Estijos ir Lietuvos santarvės ir bendradarbiavimo sutartis (Baltijos Antantė), kuri pasireiškė reguliariomis diplomatinėmis konsultacijomis. Abi šalis siejo artimi ūkiniai ryšiai.

Trečajame ir ketvirtajame dešimtmetyje bendradarbiavo Latvijos ir Lietuvos ginkluotosios pajėgos ir karinės organizācijas, ministerijos ir kitos valstybinės įstaigos. Draugiški ryšiai siejo abiejų šalių visuomenines organizācijas, vyko sporto varžybos, labai aktyvūs buvo kultūros, meno ir mokslo ryšiai. Latvijoje gyveno 23-26 tūkst. lietuvių, o Lietuvoje – 16-20 tūkst. latvių. Abi diasporos turėjo platų mokyklų ir organizacijų tinklą, artimus ryšius su istorine tėvyne.

1940 m. birželį sovietų okupacija nutraukė abiejų šalių nepriklausomybę, tačiau latvių ir lietuvių tautų artimi ryšiai išliko ir net išsiplėtė. Tęsėsi bendradarbiavimas tarp išeivijos organizacijų Vakaruose, nusistovėjo draugiški ryšiai sovietų okupācijas sąlygomis. Prasidėjus kovai už nepriklausomybės atgavimą devintojo dešimtmečio antroje pusėje, abi broliškos tautos kilo į ją drauge, prisimindamos bendradarbiavimą, kuris siejo Latviją ir Lietuvą iki 1940 metų. Šiandien, kai Latvija ir Lietuva vėl yra nepriklausomos valstybės, ši istorinė atmintis tebeužima reikšmingą vietą tarpusavio santykiuose.

K O N V E N C I J A

stary Latvija un Lestava par pilsoņu tiesībām.

Latvija no sava pusē un Lestava no otras puses par vajadzīgiem nolikti sekošā konvencija un šādi nolikumi pilsoņoju

Latvijas Valdība *L. Stulģins*
Lestavas Valdība *A. Stulginskis*
Dr. J. J. J. J.

Konvencijas pilsoņoju nosaukumi ir gā pabrīdīti par pilsoņu pabrīdīšanu, atrodami tā pilsoņu un atsevišķi formā sastādīta, saskaņā par seko

I.

Valsts piederību Latvijā un Lestavā nosaka šādi noteikumi.

Personas, kuras šai valsts likumi atzinat par pilsoņiem, var savu valsts piederību ievēlēt personā, kas ne par atbildības saukt, ne sodit, dat jebkādam iestādēm rīkojuma par to, ka valsts piederību noteikuma, vaj par sekām, kas šo noteikuma stāvs sakarā.

Personas, kuras piederību par sava līguma dēļ valsts apstāties un līdz 1914 g. 1. augusta vajadzības zieme 20 gadus otr no šādi valstis, prasit, lai viņa piederību piederība valsts pilsoņa.

Personas, kas šādi noteikuma otr punkstā mēlumi, atzīstama par šā valsts pilsoņiem, ja viņa ir piederība.

II.

Šis pirmā pantā minēto gadi jūmeo pilsoņoju

- 6 -

par šādi tekstā uzskatām par autentiskā

1914. g. 14. maijs 1914. g.

L. Stulģins *A. Stulginskis*

Latvijas un Lietuvas konvencija par pilsoņu tiesībām. Rīga, 1921. g. 14. maijs. LVVA, 2570. f., 3. apr., 20. l.

Latvijos ir Lietuvas konvencija dēl pilieču tiesiņ. Ryga, 1921 m. gegužēs 14 d. LVVA, 2570. f., 3. apr., 20. l.

Sièr šķot et bon Ami.

Amis du plus profond d'air de régulariser et de rendre plus étroit encore les relations amicales qui, grâce à l'indépendance et à la sympathie si précieuses de Vobis Excellence pour notre nation existent entre la République de Latvia et la Lituanie, j'ai fait choix de Monsieur le Docteur Doms Tarvins, actuellement chargé d'affaires, en tant que résident dans la capitale de la République de Latvia, en qualité de ministre résident.

Donc cela bien connu et son dévouement illimité à l'amitié qui unit les deux États, me permettant qu'il continuerait à résider dans notre pays, j'ai demandé dans l'exercice de l'honorable mission que je lui confie d'après que Vobis Excellence voudra bien l'accueillir avec bonté et d'apporter une entière sécurité à tout ce que il aura honoré de dire et d'apporter au nom de celui qui lui accablait.

Veuillez agréer, très cher et bon Ami, la assurance de ma très haute amitié.

Fait à Kaunas, le 11 Novembre 1921.

A. Stulginskis
Président de la République Lituanienne.
Dr. J. J. J. J.
Ministre des Affaires étrangères.

A Don Excellence
Messieurs le Président
de la République de Latvia
Ryga.

Lietuvas prezidenta A. Stulginska izsniegtais akreditācijas raksts sūtnim Latvijā D. Zauņum. Kauna, 1921. g. 10. nov. LVVA, 2570. f., 3. apr., 819. l.

Lietuvas prezidenta A. Stulginskio iřduoti skiriamieji rařtai pasiuntiniui Latvijoje D. Zauriui. Kaunas, 1921 m. lapkriřio 10 d. LVVA, 2570. f., 3. apr., 819. l.

Article 2.

Le présent traité sera ratifié; il entrera en vigueur dès le dépôt des ratifications qui sera effectué à sign. Le Gouvernement de Lituanie remettra à chacune des deux autres Hautes Parties Contractantes une copie certifiée conforme du procès-verbal de dépôt des ratifications.

Article 3.

Le présent traité produira ses effets pendant une durée de 10 ans. Si le traité n'est pas dénoncé par une des Hautes Parties Contractantes au ou avant l'expiration de ce terme, il sera prorogé par voie de tacite reconduction pour produire effet au au après sa dénonciation par une des Hautes Parties Contractantes.

EN FOI DE QUI les Plénipotentiaires susnommés ont signé le présent traité et y ont apposé leurs sceaux.

Fait à Genève, en triple expédition, le 14 septembre 1924.

A. Stulginskis
A. Stulginskis
J. J. J. J.

Latvijas, Igaunijas un Lietuvas vienošanās par sadarbību (Baltijas Antante). Ženēva, 1934. g. 12. sept. LVVA, 2570. f., 3. apr., 276. l.

Latvijos, Estijos ir Lietuvas santarvės ir bendradarbiavimo sutartis (Baltijos Antantė). Ženeva, 1934 m. rugsėjo 12 d. LVVA, 2570. f., 3. apr., 276. l.

R. Vāgnera operas "Tanheizers" izrāde ar latviešu mākslinieka L. Libertas dekorācijām. Lietuva, 1930. gadi. LVKFDA, 12039-P

R. Vagnerio operas "Tanhoizeris" pastatymas su latvių dailininko L. Liberto dekoracijomis. Lietuva, 20 a. ketvirtasis dešimtmetis. LVKFDA, 12039-P

J. RAINIS

Broliams Lietuviams

*Gal kānu tai sienas,
Gal tai jūru gēlmes
Mum skersai kelius pastojo,
Draudē eit bendrai?*

*Kraētes mūsu lēgus,
Ramijs mūsu upēs —
Klaidos-nesusipratimai
Draudē eit bendrai.*

*Viena sirdys jautē,
Viena protas tarē,
Mūsu gysu bendras kraujas
Liepē eit bendrai.*

*Broliai mūs tikrieji,
Saulēj artimiausi,
Eisime, klūtis pērzēngē,
Jungt abu kļēmus!*

Šis J. Rainis eilēraētis parādējas "Bivēdus" vārdnīcā, grāfā Latvijas Nacionālajam Teātr 1922 g., Varē J. Paleckis.

PETRAS VAIČIŪNAS

Broliams Latviams

*Sveiki, broļiai, atkēļavēļ!
Labas, mūsu ģiminēlēs!
Mūsu šalys — divi sesēlēs —
Vienai lēmšiai laisvos kēlēs.*

*Jūs is Latvijas mum nešat
Trīs zvaigēdes, jum Dievo duotas.
Tad uē tai jum — mūsu sirdys
Ir mūs ēļiaugsmas nenuduotas!*

*Baltija bangom nerimstē,
Ošis mūsu bendrā dainā,
Dievo zvaigēdes mum byloja.
Kad kēļai mūs susiēlna.*

*Sveiki, broļiai! Sveiki, brangūs!
Traukēm jungā, buvom rykūs—
Šandien laisvā mes dainuojam,
Susitinkam su vainikais...*

J. Raiņa dzejolis
"Brāļiem lietuvjiem"
un P. Vaičūna dzejolis
"Brāļiem latvijem"
lietuviešu valodā.
Kauna, 1937. g. febr.
LLMA, f. 101, ap. 1, b. 148

J. Rainio eilēraēstis
"Broliams lietuviams"
ir P. Vaičūno eilēraēstis
"Broliams latviams"
lietuviju kalba.
Kaunas, 1937 m. vasaris.
LLMA, f. 101, ap. 1, b. 148

Latvijas mākslas izstādes katalogs.
Kauna, 1937. g. 18. nov. —5. dec.
LLMA, f. 33, ap. 2, b. 29

Latvijas dailēs parodos katalogs.
Kaunas, 1937 m.
lapkriēio 18 - gruodžio 5 d.
LLMA, f. 33, ap. 2, b. 29

